

25 בדצמבר 2005

במסירה ביד

לכבוד
הועדה המקצועית לרישום תכשירי הדברה
המשרד לאיכות הסביבה
ירושלים

לכבוד
ד"ר ארנה מצנר
הממונה על רישום תכשירי הדברה
המשרד לאיכות הסביבה
ירושלים

ג.א.נ.,

הנדון: איסור שיווק ושימוש בתכשירים לתברואה המכילים כלורפיריפוס ודיאזינן

המדבירים למען איכות הסביבה – בשמם ובשם עשרות מדבירים נוספים אשר ביקשו להביא את עמדתם – (להלן: "המדבירים") מתכבדים להגיש לועדה המקצועית לרישום תכשירי הדברה (להלן: "הועדה") את עיקרי עמדתם, לקראת השימוע שיתקיים ביום 11 בינואר 2006, הכל בהתאם למכתבה של הממונה על רישום תכשירי הדברה, ד"ר ארנה מצנר.

המדבירים יהיו מיוצגים בהליך זה על ידי הח"מ, מר יגאל מירב מחברת א. מושקוביץ ובניו בע"מ וד"ר רוברטו דהלרוקה מהחברה להדברה וטרינרית.

עמדת המדבירים הינה, כי ההחלטה שהתקבלה ביום 19 בספטמבר 2005, בדבר איסור שימוש בתכשירי הדברה לתברואה המכילים זרחנים אורגנים: כלורפיריפוס ודיאזינן, החל מיום 1 ביולי 2006 (להלן: "ההחלטה") הינה בטלה – או לכל המצער דינה להתבטל, באופן מלא או חלקי - מכל הטעמים שלהלן:

א. ההחלטה התקבלה בחוסר סמכות, בניגוד לתקנות החומרים המסוכנים (רישום תכשירים להדברת מזיקים לאדם) התשנ"ד – 1994 (להלן: "התקנות") ותוך כבילת שיקול דעת הועדה לעתיד לבוא לכלל התכשירים המכילים זרחנים אורגנים: כלורפיריפוס ודיאזינן (להלן: "התכשירים" או "תכשירי ההדברה").

ב. ההחלטה התקבלה ללא שימוע המדבירים.

ג. ההחלטה התבססה על ההחלטה שהתקבלה על ידי ה-EPA מבלי שהועדה הנכבדה בדקה וחקרה, ואף לא באופן חלקי ושטחי, בוודאי לא באמצעות מחקר מקיף ומעמיק, את המצב הקיים בישראל, ולמעשה תוך כבילת שיקול דעת הועדה לשיקול הדעת של ה-EPA.

ד. ההחלטה התקבלה באופן הפוגע, בחוסר מידתיות, בחופש העיסוק של המדבירים כאשר קיימים אמצעים אחרים אשר מצד אחד יכולים להשיג את מטרת הועדה ומצד שני לפגוע, באופן מופחת במדבירים וזאת בשני מישורים: מישור הזמן, דהיינו כניסת

לתוקף של ההחלטה ומישור המקום, דהיינו צמצום – אך לא ביטול – המקומות בהם ניתן יהיה להשתמש בתכשירים.

ה. ההחלטה התקבלה מבלי שהועדה הביאה בחשבון - ואם הביאה, הרי שלא נתנה להם משקל מספיק – לעובדות הבאות:

1) כלל תכשירי הדברה כנגד קרציות מבוססים על זרחנים אורגנים מהסוג שנאסר בשימוש.

2) התכשירים התחליפיים לפרעושים מבוססים על הפריטרואידים (התכשירים שישארו כמעט היחידים המאושרים לשימוש) הבעייתיים בפני עצמם, ואינם מאפשרים טיפול יעיל וממוקד לחיסול מזיקים אלה.

להלן נפרט את עמדת המדבירים – העמדה המפורטת במכתב זה מובאת בקצרה ובאופן בלתי ממצה והמדבירים יבקשו בשימוע להוסיף ולהרחיב בעניין זה.

יצוין, כי עמדת המדבירים מבוססת על ניסיונם הרב (למעלה מ- 15 שנה) ומהווה למעשה חוות דעת מומחה¹.

א. רקע עובדתי קצר:

1. בתאריך 27 בספטמבר 2005 פורסם באתר האינטרנט של המשרד לאיכות הסביבה הודעה, לפיה, לאחר "דיון טוקסיקולוגי מקיף" אשר "התייחס להערכת הסיכון שעליה הסתמך ה-EPA ובממצאים שפורסמו בעבודות טוקסיקולוגיות נוספות מאז הפסקת השימוש בארה"ב" החליטה הועדה המקצועית לרישום תכשירי הדברה "לאמץ את העיקרון העומד בבסיס החלטת ה-EPA ולפעול להפסקת השימוש בחומרים אלה" – דהיינו בתכשירי הדברה המכילים זרחנים אורגנים: כלורפיריפוס ודיאזינן.
2. בהודעה צוין, כי בפני הועדה הוצגו נתונים לגבי הגבלות על איסור השימוש שקבע ה-EPA ובהתחשב בתנאי הארץ, בתחליפים הקיימים לרוב השימושים ועל בסיס עקרון הזהירות המונעת הוחלט לאסור את השימוש בתכשירי הדברה לתברואה כאמור.
3. ההחלטה תקפה החל מיום 1 ביולי 2006 כאשר הוחלט לאשר את השימוש בחומרים אלה לצורך הדברת טרמיטים, שכן: "כיום תכשירי ההדברה המאושרים להדברת טרמיטים בישראל מכילים כלורפיריפוס. מאחר ולא קיימים תחליפים הוחלט להמשיך להתיר בשלב זה את השימוש בתכשירי כלורפיריפוס להדברת מזיק זה".

¹ לעניין זה ראה: ע"א 745/82 שחר ואח' נ. ל' בור ואח', פ"ד מ' (2)46, עמ' 50; י. קדמי, על הראיות, חלק שני, מהדורה משולבת ומעודכנת, תשס"ד-2003. עמ' 666.

ב. ההחלטה, כפי שניתנה, איננה בסמכות הועדה:

4. התקנות אינן מכירות בפסילה מוחלטת של קבוצת תכשירים. בהתאם לתקנה 13 רשאי הממונה, בהסכמת הועדה המקצועית, לבטל רישום או להתלות רישום מהטעמים המנויים בתקנה. אין בתקנות כל הסמכה – לממונה או לועדה – לפסול באופן קטגורי תכשירים.²
5. בעת ביטול רישוי לתכשיר על הממונה והועדה לבדוק, באופן ייחודי ופרטני לאותו תכשיר, האם מתקיים בו אחד, או יותר, מהעילות הקבועות בתקנות לביטול רישוי. ההחלטה, כפי שנקבעה היום למעשה קובעת את תוצאת ההחלטה העתידית של הועדה ביחס לכל תכשיר ותכשיר. בכך יש להוות כבילה אסורה בהתאם לכללי המשפט המנהלי.³
6. החשיבות בבדיקת כל תכשיר לגופו היא עצומה. ישנם תכשירים המבוססים על זרחנים אורגניים אך לא נמצא להם תחליף לסוג מסוים של מזיקים,⁴ תכשירים אחרים יכול וניתן יהא להתירם במקומות מסוימים או בתנאים מסוימים. קביעה, קטגורית, כפי שנעשה בהחלטה כובלת את הועדה ולא תאפשר החלטה פרטנית לגבי כל תכשיר ותכשיר.

ג. ההחלטה התקבלה מבלי שניתנה למדבירים להביא את עמדתם בפני הועדה:

7. ההחלטה שהתקבלה התקבלה על ידי הועדה כאשר הובאו לפניה, באופן חד צדדי, רק את הטענות בעד איסור השימוש בתכשירים.
8. על הועדה היה לקיים הליך שימוע מסודר בו יובאו לפניה עמדת כל הגופים הרלוונטיים לרבות היצרנים והמדבירים. בהעדר שימוע שכזה במקרנו ההחלטה בטלה מעיקרה.⁵ כעת יש לבטל את ההחלטה ולקבל מחדש החלטה – בלב פתוח ובנפש חפצה, מבלי שלהחלטה הקודמת תהא השפעה לדעה המוקדמת שהועדה כבר גיבשה.
9. יצוין, כי בעבר הועדה עצמה ערכה הליכי שימוע ו/או ביקשה את עמדתם של הנוגעים בדבר: ראה מכתב הממונה מיום 11 בדצמבר 2002 בענין תיקון לתקנות משנת 2002: "כידוע לכם תיקון זה הוא פרי עבודה ממושכת במהלכה קוימו התייעצויות עם נציגי התאחדות התעשיינים" (מצ"ב, כחלק בלתי נפרד ממכתב זה, **כנספח 1**); ראה פרוטוקול מס' 41 בבקשה לקבל את עמדת התאחדות התעשיינים לענין החלטה זו.⁶

ד. הועדה כבלה את שיקול דעתה לעמדת ה-EPA:

² גם הועדה עצמה מחזיקה בדעה זו שכן היא עצמה הודיעה, כי "החלטה פרטנית לגבי כל תכשיר תישלח לבעל תעודת רישום".

³ ראה: בג"צ 10/80 יצחק זילכה נ' ראש עיריית חולון, פ"ד לד(4), 651; בג"ץ 4382/98 ד"ר וילמה גבאי נ' שר הבריאות, פ"ד נב(3), 418; יי. ברכה "משפט מנהלי" (נבו הוצאה לאור) 1996, כרך שני, פרק 21 ובמיוחד עמ' 234 – 248.

⁴ ראה להלן, סעיף 17, בענין קרציות.

⁵ בג"צ 3486/94 - סלימאן ג'בר מסאלחה נ' ועדת התכנון והבניה. פ"ד מח(5), 291.

⁶ אין בידנו כל ממצא המלמד, כי אכן עמדה כזו הוצגה לפני הועדה.

10. מעיון בהודעת הועדה, כפי שפורסמה באתר האינטרנט של המשרד לאיכות הסביבה מצ"ב, כחלק בלתי נפרד ממכתב זה, **כנספת 2**) ומעיון בהחלטה עצמה, ובפרוטוקולים האחרים בהם נדון ענין זה, עולה בבירור כי הועדה לא ערכה מחקר עצמאי ומקיף לבדיקת השלכות התכשירים בישראל. ניתן לראות זאת בין היתר על פי העובדות הבאות:
11. בהודעה עולה, כי עבודת הועדה הסתכמה בניתוח הסיכונים שנערכו על ידי ה- EPA בארה"ב ובממצאים שנתגלו שם. אין כל ראיה ואין כל אזכור בהודעה עצמה על תקפות הממצאים בישראל, על עריכת הערכת סיכונים המתאימים לישראל ואף לא בבדיקת המצב בארץ ביחס למצב בארה"ב, לרבות השוני הקיים בהרכב האוכלוסייה, באזור הגיאוגרפי, בסוגי המזיקים, באפשרויות האכיפה, הרישוי והחניכה של המדבירים.
- 11.1. לא הובאו בפני הועדה – ולכל הפחות אין כל עדויות לכך – נתונים באשר למצב ההרעלות בארץ בשל התכשירים⁷, במיוחד כתוצאה מהדברה, מידת החשיפה לחומרים, בדיקה והשוואה - ולו מדגמית – של הערכת הסיכון של התכשירים שהוגשו לממונה בעת הבקשה לרישום⁸ אל מול הערכת הסיכון שהייתה בפני הועדה.
- 11.2. לא נשקלו שיקולים ביחס לתחליפים באופן מלא וראוי. אמנם, על פניו, נטען בהחלטה, כי בפני הועדה הוצגו התחליפים על ידי הממונה אך, כפי שיפורט בהמשך, אין כל תחליף קיים ומאושר להדברת קרציות. בענין זה נציין, כי קיימים שני תכשירים בלבד המשמשים להדברת קרציות ועל כן קשה להניח, כי נתון זה היה נעלם מעיני הועדה לו הוצג בפניה. המסקנה, אפוא, היא כי הדיון בנושא התחליפים לא נעשה באופן ראוי ומלא. כאשר מצרפים לכך את הנתון כי לא נערך שימוע של המדבירים – או כל גוף אחר – בוודאי לא ניתן לומר כי נערך דיון הוגן וראוי באשר לתחליפים הקיימים כיום בשוק.
- 11.3. לכך יש להוסיף, כי גם אימוץ הועדה את עמדת ה- EPA לענין ההסתייגות מההחלטה ולהתיר השימוש בתכשירים במקרים מסוימים⁹, מצביע כי הועדה אימצה את עמדת ה- EPA מבלי שהתייחסה לשונות בין המדינות ומבלי שנבחנו תקפות המסקנות לישראל.
12. העולה מן האמור, כי למעשה אימצה הועדה באופן מלא את עמדת ה- EPA מבלי שבחנה מחד גיסא את מלוא נתונים הרלוונטיים ומאידך גיסא התעלמה מנתונים הרלוונטיים לגיבוש ההחלטה בענין זה. משכך, שיקול הדעת שהפעילה הועדה לא היה עצמאי וסביר ודינה להתבטל¹⁰.

⁷ כך למשל, באותו פרוטוקול מס' 41 הוחלט כי תעשה פניה למרכז ההרעלות בבי"ח רמב"ם על מנת לקבל נתונים על מספר ההרעלות מכלורפיריפוס שנגרמו מתכשירי הדברה ביתיים. אין בידנו כל ממצא המאשש, כי פניה כזו אכן נעשתה ואלו נתונים, אם בכלל, הוצגו בפני הועדה.

⁸ סעיפים קטנים 5 ו-6 לתקנה 3(א) העוסקת בנספחים לבקשה לאישור תכשיר.

⁹ הדברת טרמיטים, שימוש בפיתיונות בקופסא קשת פתיחה; הדברת זחלי יתושים.

¹⁰ בג"צ 389/90 דפי זהב בע"מ נ' רשות השידור, פ"ד לה(1) 421;

ה. ההחלטה פוגעת במדבירים בעיסוקם:

13. ההחלטה האמורה פוגעת באופן קשה בעיסוקם של המדבירים, שהינה זכות חוקתית, היא איננה מידתית וקיימים אמצעים חלופיים, בעלי פגיעה פחותה במדבירים, אשר ישנו תוצאה דומה לזו המבוקשת על ידי הועדה. נעמוד על שני מאפיינים עיקריים בהחלטה – הזמן והמרחב.

14. במישור הזמן:

14.1. ההחלטה כאמור נכנסת לתוקף בתחילת חודשי הקיץ, המהווה את התקופה העמוסה ביותר (מהווה כ- 90% מכלל ההדברות בשנה) מבחינת ההדברות – הן לאור העובדה כי בתקופה זו נעשות מירב ההעברות הדירה והן מבחינת אורך ואפיון חי המזיקים.

14.2. למעשה איפוא תוקפה של ההחלטה הוא מידי ללא כל תקופת הסתגלות.

14.3. לחלק מהמדבירים מלאי של התכשירים אשר לא יספיקו להשתמש בו עד למועד כניסת תוקף להחלטה.

14.4. בנוסף למדבירים ייגרם נזק תדמיתי לאור העובדה כי התחליפים הקיימים בשוק אינם מהווים תחליף ראוי וכיום טרם פותח תחליף אחר. כאמור להלן בחלק המקרים אין כלל תחליף (קרציות) או התחליפים אינם מטפלים בכל קשת חייו של המזיק (פרעושים). בנוסף חלק מהתחליפים הם בעלי תופעות לוואי מפריעות (ריח וגירוי). השימוש איפוא בתחליף יגרום מחד גיסא למדביר לבצע הדברה ארוכה יותר, בעלת מספר חוזר של הדברות ובעלת משך תקופת אחריות קצרה יותר – דבר שייקר באופן משמעותי את עלויות ההדברה ומאידיך גיסא אפקט ההדברה יהיה נמוך יותר מזרחנים אורגנים ולפיכך הצרכנים יסברו כי מדובר במדביר כושל ובכך יפגע המוניטין שלו ושל יתר המדבירים.

14.5. קביעת תקופת מעבר קצרה - ואף אפסית, כאמור - משאירה את המדבירים ללא חומרים ותכשירים אחרים היכולים לתת מענה ראוי להדברת המזיקים. למיטב ידיעת המדבירים החברות היצרניות בארץ ובחו"ל טרם פיתחו תחליף ראוי לתכשירים.

14.6. אכן, בית המשפט העליון פסק, לא אחת, כי תחולה מיידית של החלטה אפשר ותגרור פגיעה קשה באדם מסויים או בקבוצה מסויימת, מעבר לנדרש ולמוצדק על פי שקלול של טובת הציבור לעומת טובת הפרט¹¹ והיא פוגעת בחובת ההגינות¹².

14.7. בפסיקה נקבע, כי הוראות מעבר יהיו מידתיות אם הן בוחרות במדרגת התחולה שפגיעתה בעוסק הקיים היא פחותה בהתחשב בתכלית החוק ואם התועלת לציבור הצומחת מהן עולה על הנזק הנגרם לעוסקים הקיימים¹³.

¹¹ בג"צ 2832/96 יוסף בנאי נ' המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין, פ"ד נ(2), 582.

¹² בג"ץ 5496/97 אשר מרדי ואח' נ' שר החקלאות ו-2 אח', תק-על 2001(2), 130.

¹³ בג"ץ 1715/97 לשכת מנהלי ההשקעות בישראל נ' שר האוצר, פ"ד נא(4), 367.

- 14.8. כאשר מצד אחד עומדת הפגיעה הקשה בעיסוקם של המדבירים, כתוצאה מההחלטה ואילו מנגד התועלת לכלל הציבור בהפסקה מיידית של השימוש בתכשירים, איננו נדרש; כאשר ניתן ואפשר לבחור בתחולה מאוחרת של ההחלטה מבלי שייגרם נזק משמעותי לכלל הציבור – אם כלל ייגרם נזק – כי אז יש לבכר בתחולה מאוחרת של ההחלטה על פני המועד הקבוע בה כיום.
- 14.9. אף עמדת ה-EPA, אשר הועדה החליטה לאמץ קבעה תקופת מעבר בין 4 שנים. כך גם היה ראוי לקבוע בענייננו.

15. במישור המרחב:

- 15.1. ההחלטה מתייחסת לשימוש בתכשירים בכל מקום ואולם ניתן להגיע לתוצאה הרצויה¹⁴ בצמצום השימוש בתכשירים במקומות מסוימים אך לא בביטול גורף, כפי שקבעה הועדה.
- 15.2. בבסיס ההחלטה עומד השיקול, כפי שנאמר על ידי הועדה: "בהתחשב בעיקרון הזהירות המונעת, הוחלט לאסור שימוש בכלורפיריפוס ובדיאזינן לשימוש תברואתי גם אם מדובר במקומות בהם אין נשים או תינוקות".
- 15.3. לדעת המדבירים החלטה כאמור איננה מיידית¹⁵ וניתן להשיג את אותו האפקט הרצוי מבחינת המניעה גם אם לא ייאסר השימוש בתכשירים בכל מקום ואתר אלא הוא יהיה מותר במקומות בהם בסבירות גבוהה מאד לא תהיה חשיפה לילדים ונשים הרות כגון: מערכות ביוב חיצוניות, חצרות, מחסנים, מקומות מסחריים לאחסנה וכדומה¹⁶.
- 15.4. כמו כן ניתן היה להתיר שימוש בפורמולציות מיקרוקפסולריות בהיותם בעלי רעילות נמוכה ליונקים ובעלי ריח באופן מופחת באופן משמעותי..
- 15.5. ככל שנדרשת זהירות נוספת, ניתן היה לחייב בהדבקת שלטים מיוחדים המציינים את סוג החומר ואת האפשרות לפגיעה באוכלוסייה מסוימת (כפי שנעשה בסיגריות) אך לא לאסור את השימוש בכלל. ניתן אף לחשוב להתיר הדברה בחומרים אלה במקומות שהכניסה אליהם מאוחרת למועד ההדברה (מבנים בהקמה, מחסנים תקופתיים וכדומה) או לקבוע כי ניתן להשתמש בתכשירים רק אם לא יעשה שימוש במקום במשך תקופה מסוימת, בהתאם להערכת סיכון שתקיים הועדה.
- 15.6. **סיכומם של דברים: ההחלטה איננה עומדת באף לא אחד מרכיבי מבחן המידתיות – אין כל התאמה בין המטרה (מניעת נזק לילדים ונשים הרות) לבין האמצעי (איסור מוחלט, לרבות במקומות בהם אין נשים וילדים הרות); האמצעי שנבחר**

¹⁴ אם אכן נכונה עמדת הועדה כי יש לאסור את השימוש בתכשירים.

¹⁵ על רכיבי המידתיות: ההתאמה בין האמצעי לבין המטרה; האמצעי שפגיעתו פחותה; ומבחן התועלת-נזק ראה למשל בג"ץ 3648/97 - ביגילבהן פטל ו-31 אח' נ' שר הפנים ו-3 אח' . פ"ד נג(2), 728, עמ' 779-780.

¹⁶ ואכן בארה"ב הותר השימוש בתכשירים המבוססים על כלורפיריפוס בשטחים פתוחים: מגרשי גולף, אי תנועה בכבישים ומפעלים תעשייתיים – ראה נספח 3 המצ"ב למכתב זה כחלק בלתי נפרד הימנו.

איננו האמצעי הפחות ביותר שניתן להשתמש על מנת להשיג אותה מטרה; אף הנזק שייגרם למדבירים בהחלטה כה גורפת, עולה על התועלת שתצמח לציבור.

ו. ההחלטה לא הביאה בחשבון בעייתיות בתכשירים תחליפיים:

16. כאמור לעיל, המדבירים סבורים כי הועדה לא שקלה די את קיומם – או ליתר דיוק, אי קיומם - של תכשירים תחליפיים.

17. קרציות:

17.1. בהתאם לאתר של משרד לאיכות לסביבה על ידי הועדה והממונה אושרו שני תכשירים בלבד להדברת קרציות: "פירינקס 48 לתברואה" ו- "פולריס 40" שניהם מתוצרת מכתשים מפעלים כימיים בע"מ – מצ"ב תדפיס מאתר המשרד לאיכות הסביבה – כנספח 4 המהווה חלק בלתי נפרד ממכתב זה.

17.2. תכשירים אחרים אינם מאושרים להדברת קרציות.

17.3. עם כניסת ההחלטה לתוקף ביולי 2006 ובהעדר כל תכשיר מאושר אחר לטיפול בקרציות לא יהא ניתן מאותו מועד להדביר קרציות¹⁷.

17.4. אף לו היה ניתן לעשות שימוש בתכשירים אחרים, הרי שאין כל תכשיר אחר שיכול לפתור את בעיית הקרציות – המהוות את המזיק הקשה ביותר להדברה והמהווה בעיה כלל עולמית:

17.4.1. פותחה תנגודת לתכשירים קרבמטים ואקריצידיים.

17.4.2. פריירוואידים אינם יעילים ופעולתם מוגבלת מלכתחילה.

17.4.3. תכשירים מווסתי גידול אינם יעילים בכלל כנגד קרציות בהיותם שייכים לסדרת העכבישנים.

17.5. ביטול השימוש בתכשירים כלפי הקרציות יביא איפוא להגדלת הסיכון לחיי אדם ולבריאות הציבור¹⁸, להגדלת הסיכון במשק החקלאי (פגיעה בעדרי בקר וצאן) ונמצא יצא שכרנו בהפסד.

18. פרעושים:

18.1. בהתאם לאתר המשרד לאיכות הסביבה, קיימים 19 תכשירים מאושרים להדברת פרעושים על ידי מדבירים, מהם 8 תכשירים שאינם מבוססים על דיאזינן וכלורפיריפוס, כאשר מתוכם 3 תכשירים הם מעכבי גדילה – מצ"ב תדפיס מאתר המשרד לאיכות הסביבה כנספח 5 המהווה חלק בלתי נפרד ממכתב זה.

¹⁷ בהתאם לתקנה 2 לתקנות, לא ניתן לעשות שימוש בתכשיר אלא בהתאם לתנאי הרישום של המכשיר ובהתאם להוראות השימוש המפורטות בתווית ובהתאם למטרות השימוש
¹⁸ ראה מקרה מאיר אריאל ז"ל שנפטר מקדחת הבהרות כתוצאה מקרצייה. על פי המידע שבידי המדבירים מאובחנים בממוצע שנתי כ- 20 מקרים של קדחת הבהרות (כתמים) כתוצאה מקרציית הכלב החומה.

18.2. המדבירים סבורים, כי החלופות הקיימות היום בשוק לתכשירים בעייתיות בפני עצמן:

18.2.1. יעילות הפריטורואידים מוגבלת: הם קצרי פעולה אינם יציבים ומתפרקים מהר באור ובחום.

18.2.2. אין להם אנטידוט במקרה של הרעלה!

18.2.3. הם גורמים לגירויים קשים בעור ליונקים, ובמיוחד לחיות מחמד ותינוקות.

18.2.4. הקרבמט היחיד המאושר, אינו יעיל דיו, בעל ריח חריף ומסוכן מאוד לחיות המחמד המצויות בבית.

18.2.5. תכשירים מווסתני גדילה אינם משפיעים על בוגרים.

19. **יצוין, כי הועדה עצמה סברה, כי במקרה ובו התחליפים אינם ראויים אושר השימוש בתכשירים, כפי שקבעה הועדה בעניין הדברת טרמיטים.** המדבירים איפוא אינם רואים כל מניעה, לאור השיקולים שפורטו לעיל, בכל מקרה ואף אם לא תבוטל ההחלטה כולה, לאפשר שימוש בתכשירים להדברת פרעושים וקרציות. אף כאן ניתן ליצור מנגנוני הגנה נוספים, ככל שיש בכך צורך, באמצעות שילוט וסימון מתאים.

20. בעיות כלליות בתחליפים:

20.1. תכשירי ההדברה הקיימים היום בשוק אינם מהווים תחליף ראוי, וכאמור לעיל בחלק מהמקרים הם אינם יכולים להיחשב כלל כתחליף.

20.1.1. פריטורואידים:

20.1.1.1. יעילות הפריטורואידים מוגבלת: הם קצרי פעולה אינם יציבים ומתפרקים מהר באור ובחום. דבר זה יגרום לעליה בכמות הריסוסים המקומית – בכמות, במשך חשיפה ובתדירות – דבר שעלול להגביר את הסיכון במקום להפחיתו.

20.1.1.2. אין לפריטורואידים אנטידוט במקרה של הרעלה! – בכך השימוש המוגבר שיעשה בהם יכול ויעלה את רמת הסיכון במקום להפחיתו.

20.1.1.3. הם גורמים לגירויים בעור ליונקים, ובמיוחד לחיות מחמד ותינוקות.

20.1.1.4. כנגד חלק מהפריטורואידים (פרמתרין וסיפרמטרין) פותחה תנגודת של מספר חרקים.

20.1.1.5. הכנסת התכשירים הפריטורואידים לשימוש כמעט בלעדי בתחום ההדברה עלול לגרום לפיתוח תנגודת ועמידות של המזיקים לתכשירים אלה לאור העובדה כי לא ניתן יהיה לבצע אלטרנציה בקבוצה כימית אחרת.

20.1.2. תכשירים מווסתני גדילה:

20.1.2.1. אינם משפיעים על בוגרים ועל קרציות אינם משפיעים כלל.

20.1.2.2. פעולתם איטית.

20.1.2.3. פעולה איננה יעילה כנגד מפגעים של מזיקים קיימים.

20.1.3. קרבתים:

20.1.3.1. אינם יעילים דיים ובעלי טווח פעולה מוגבל

20.1.3.2. בעלי ריח חריף מאד ועל כן מוגבלים בשימוש בתוך בתים.

20.1.3.3. מסוכנים עד מאד לבעלי החי.

20.1.3.4. פותחה תנגודת כנגדם.

ז. מעין סיכום

21. השימוש בתכשירים מבוססים כלורפיריפוס ודיאזינון איננו מהווה סכנה ברורה ומיידית אשר דורשים נקיטת צעדים דרמטיים, חריפים ומהירים כפי שנקטה הועדה. הרי אף לדעת הועדה עצמה אין המדובר אלא "בעקרון הזהירות המונעת" ובהתרת השימוש בתכשירים אלה במקרים מסוימים.

22. לדעתם של המדבירים המשרד לאיכות הסביבה, באמצעות הממונה והוועדה המייעצת, בחרו בפתרון הקל של איסור (כמעט) גורף של שימוש בתכשירים מבוססים כלורפיריפוס ודיאזינון.

23. לדעת המדבירים היה על הועדה, תחת קביעת איסורים גורפים, לצמצם את האיסורים לכדי הסכנות הברורות בלבד – ככל שהם אכן קיימות¹⁹ – ובשם אותו עקרון של זהירות מונעת לקבוע הסדרים ותנאים לשימוש בתכשירים. כך למשל ניתן לחשוב על סוגי התנאים הבאים:

23.1. מיקום ההדברה: שטח פתוח, שטח ביתי, חצרות ביובים, מחסנים, מבנים לא מאוישים וכדומה, כפי שנשאר בארה"ב.

23.2. התרת ההדברה בתכשירים מקום שהחשש לחשיפה לבעלי הסיכון (ילדים קטנים ונשים הרות) הוא נמוך.

23.3. התרת הדברה בכפוף לסימון ושילוט ברור, תוך ציון הסכנות העלולות לנבוע מחשיפה לתכשירים ולחומרים הפעילים בהם.

23.4. בנוסף, הייתה יכולה הועדה לעשות שימוש בימי העיון וההדרכה שהיא מקיימת על מנת להדריך ולחנך את ציבור המדבירים.

24. אכן פעולות אלה דורשות שימת לב מרובה יותר מאשר גזירה, חד פעמית וקטגורית. ואולם באיזון הראוי בין הסכנה הקיימת מתכשירים אלה – אשר אף לדעת הועדה איננה ברורה

¹⁹ כאמור לעיל, המדבירים סבורים כי לא הוכחו סכנות ברורות בשימוש בתכשירים.

- ומיידת – ובין הפגיעה שתגרם למדבירים, סבורים המדבירים כי ניתן היה ואפשר היה לנקוט בצעדים קיצוניים פחות, אשר בעלי תוצאה זהה לתוצאה אליה מכוונת הוועדה.
25. עוד יושם אל לב, כי המדבירים הינם הגוף המקשר בין הציבור הרחב לבין המשרד לאיכות הסביבה. בהעדר אפשרות להדברה יעילה יגרם לציבור הרחב סיכון ממשי לחיי אדם, בעיות תברואתיות, תיתכנה פגיעות במשק החקלאי, רמת הסיכון של הציבור עלולה לעלות במקום לרדת. הנה, גם שיקולים אלה צריכים להיות בין השיקולים שעל הוועדה לשקול בקבלת החלטה מסוג זה.
26. בענין זה יצוין, כי בהעדר סכנה ברורה ומיידית, ניתן להשאיר את שיקול הדעת לצרכנים²⁰ (כפי שמתקיים בסיגריות). בנגישות, הקיימת היום, למידע ובמודעות הצרכנית הקיימת בעולם המערבי כולו ובפרט בארץ, אם אכן מדובר בחומרים מסוכנים, כפי שסבורה הוועדה, כוחות השוק יאלצו את המדבירים לעשות שימוש בחומרים חלופיים ככל שאלה קיימים.
27. אשר על כן סבורים המדבירים כי על הוועדה הנכבדת לבטל את החלטתה ולקבל החלטה חדשה, אשר תתייחס לכל השיקולים המופרטים להלן.

בכבוד רב,

אליהו ביטון, עו"ד

ביטון, מור משרד עורכי דין

²⁰ בענין זה נצוין, כי בהתאם לאתר האינטרנט של ה-EPA הושאר בידי הצרכנים שיקול הדעת האם להשתמש בתכשירים המבוססים על דיאזינן גם לאחר תפוגת הרישום של תכשירים אלה – ראה **נספח 6** המצ"ב למכתב זה כחלק בלתי נפרד הימנו.